

- Unplugging an IV/feeding tube to use the washroom
- Cutting bandages and crushing pills
- Bathing a patient

כבוד הבריות

א. נשמת אברהם או"ח שח:ב

ישנם חולים שצריכים לקבל עירוי עם תרופה כאשר כמות התרופה ניתנת באופן מדויק. לשם כך ניתן העירוי דרך מכשיר המחובר לחשמל כדי לווסת באופן מדויק כמות התרופה שהחולה יקבל במשך כל שעה.

בימי חול יכול החולה לנתק את המכשיר מהחשמל מפעם לפעם וללכת לשירותים וכדומה. בשבת אסור לעשות זאת ויצטרך לבקש סיר ע"י מיטתו, אך אם הוא מתבייש להשתמש בסיר בחדר שנמצאים בו חולים אחרים, יש כאן משום כבוד הבריות ויוכל לבקש מעכו"ם לנתק ואחרי כן לחבר את המכשיר לחשמל. מאידך, אסור לבקש מעכו"ם לעשות זאת כדי, למשל, ללכת לבית הכנסת שבבית החולים כדי להתפלל במנין. והסכים עם כל זה מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א, והוסיף לי בכתב: ועל פי האמור לעיל בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל יתכן שגם זה ניתן להתיר אם אין שם נורה, עכ"ל. ועוד הוסיף, דאם יש שם נורה ואין שם עכו"ם, והוא זקוק לשירותים, ינתק את המכשיר בשינוי (דהיינו בין שתי אצבעות היד או עם שתי ידיו - א.ס.א.), ראה במ"ב שבמקום של כבוד הבריות מותר גם לעשות איסור דאורייתא בשינוי, עכ"ד. אך כתב לי הגרש"ז אויערבאך זצ"ל: הואיל והחזו"א מחייב אין אני אומר להתיר, עכ"ל.

ובחזרתו - כיון שחייב להמשיך עם הטיפול משום פקו"נ - אם אין עכו"ם בנמצא, יכניס את התקע לשקע כדי להפעיל את המכשיר, הכל תוך כדי שינוי.

בסיכום: לפי החזו"א בהוצאת התקע מהשקע אין למכשיר זה כל תפקיד כל זמן שאינו מחובר לשקע והפירוק הוא רק לשם דבר שאינו קשור לשימוש במכשיר - דהיינו כדי שהחולה יכול לצאת החוצה, ולכן יש בו איסור בונה וממילא גם איסור סותר ויהיה מותר לעשות זאת רק בשינוי במקום שיש משום כבוד הבריות ויהיה אסור כדי ללכת לבית הכנסת להתפלל במנין.

לעומת זאת, לדעת הגרש"ז אויערבאך זצ"ל שכך דרכו להשתמש במכשיר יהיה מותר לנתק את המכשיר מהקיר כי הלא אפילו אם החולה מקבל את העירוי ליותר מתשעה ימים, אך בימי חול ודאי מנתק את עצמו כדי להגיע לשירותים לפחות פעם ביום וכן לבית הכנסת לתפלה, וא"כ אין בכלל איסור של בונה ומדובר רק על איסור של הדלקה וכיבוי של נורה קרה (במחשב) שאין בה אלא איסור דרבנן וגם הוא פס"ר דלא איכפת ליה, וודאי מותר במקום של כבוד הבריות וגם כדי להתפלל במנין (כי אם הוא מוציא את התקע בשינוי יש כאן תרי דרבנן במקום מצוה).

חיתוך תחבושת ופירור כדורים

ב. משנה ברורה סימן שכב

(טו) מותר לטלטל וכו' - דלא מקצה דעתיה מאלו העצים מעיקרא:

(טז) לחולה - ה"ה לבריא אלא אורחא דמלתא נקט:

(יז) ומוללו וכו' - צ"ל וקוטמו ומוללו. ומלילה היינו שמוללו בין אצבעותיו כדי להוציא ריחו וקטימה נמי משום זה שמקום הקטימה הוא לח וריחו נודף. והסכימו הרבה אחרונים דהא דמותר לקטום בקשים היינו דוקא ביד אבל לא בכלי, אף דהוא קוטם רק כדי להריח ואינו מכויין כלל לעשותה כלי... ואפילו ביד אינו מותר לקטום בקשין רק להריח אבל לחצוץ בו שניו אסור לכו"ע:

ג. נשמת אברהם או"ח שלא:ח

חובה להכין מבע"י את כל התחבושות הנחוצות לטיפול שאחרי המילה. וכן, אם אין עירוב במקום ואסור לטלטל, חובה להביא את צורכי המילה לבית התינוק מבע"י. לא עשה כן, וגם אין להשיג תחבושות מוכנות אצל מי שיש לו, אסור למול על דעת לחתוך תחבושות אחרי המילה או להביא את צורכי המילה בשבת, אלא צריך לדחות את המילה למחרת היום ולא לקיימה בזמנה. ואם כבר מלו את התינוק בשבת, בשוגג או במזיד, מותר לעשות כל הנחוץ בשבת, דפקוח נפש הוא לתינוק.

רחיצה בשבת

ד. תלמוד בבלי שבת לח:, לט:

משנה: מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סילון של צונן לתוך אמה של חמין. אמרו להם חכמים, אם בשבת כחמין שהוחמו בשבת ואסורין ברחיצה ובשתיה, אם ביום טוב כחמין שהוחמו ביום טוב ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה.

גמרא: "מעשה שעשו אנשי טבריא" - מאי רחיצה?

- אילימא רחיצת כל גופו, אלא חמין שהוחמו בשבת הוא דאסורין, הא חמין שהוחמו מערב שבת מותרין? והתניא, "חמין שהוחמו מערב שבת למחר רוחץ בהן פניו ורגליו אבל לא כל גופו!"
- אלא [רחיצת] פניו ורגליו. אימא סיפא "ביום טוב כחמין שהוחמו ביום טוב, ואסורין ברחיצה ומותרין בשתיה", לימא תנן סתמא כבית שמאי, דתנן "בית שמאי אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו אלא אם כן ראוין לשתיה, ובית הלל מתירין!"
- אמר רב איקא בר חנניא, להשתטף בהן כל גופו [דלאו דרך רחיצה - ערה"ש] עסקינן, והאי תנא הוא דתניא, "לא ישתטף אדם כל גופו בין בחמין ובין בצונן דברי רבי מאיר. רבי שמעון מתיר. רבי יהודה אומר בחמין אסור, בצונן מותר."